

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 17. oktober 2024 av Høyesterett i avdeling med

justitiarius Toril Marie Øie
dommer Bergljot Webster
dommer Arne Ringnes
dommer Erik Thyness
dommer Eyvin Sivertsen

HR-2024-1900-A, (sak nr. 24-082470STR-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 16. april 2024

A

(advokat Mette Yvonne Larsen)

mot

Påtalemyndigheten

(riksadvokatfullmektig Eirin Tinnesand)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Thyness:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder filmopptak foretatt i skjul av seksuell omgang. Spørsmålet er om forholdet rammes av straffeloven § 298 bokstav b om seksuelt krenkende adferd.
- (3) Politimesteren i Oslo ila 18. august 2023 A forelegg for overtredelse av straffeloven § 298 bokstav b for å ha utvist seksuelt krenkende eller annen uanstendig adferd i nærvær av eller overfor noen som ikke hadde samtykket i det. Grunnlaget er beskrevet slik:

«Søndag 28. mai 2023 ca. kl. 01.40 utenfor Kristian IVs gate 12 i Oslo filmet han B bakfra, mens han puttet en eller flere fingre inn i skjeden hennes. B var ikke klar over at hun ble filmet og hadde ikke samtykket til dette.»

- (4) A vedtok ikke forelegget, og dette trådte istedenfor tiltalebeslutning, jf. straffeprosessloven § 268.
- (5) Ved Oslo tingretts dom 16. november 2023 ble A i samsvar med forelegget dømt til en bot på 12 000 kroner.
- (6) A anket til Borgarting lagmannsrett, som 16 april 2024 avsa dom med slik slutning:

- «1. A, født 00.00.1990, dømmes for overtredelse av straffeloven § 298 bokstav b til en bot på 12 000 – tolv tusen – kroner, subsidiært fengsel i 12 – tolv – dager.
2. A dømmes til å betale 3 000 – tretusen – kroner til det offentlige i saksomkostninger for tingretten og lagmannsretten.»

- (7) Dommen ble avsagt under dissens ~~4 mot 1~~ 6 mot 1*. En av meddommerne fant det ikke bevist at A hadde handlet forsettlig, fordi det ikke kunne ses bort fra at han var kommet borti videoknappen på mobiltelefonen ved et uhell.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet. Utenfor anken er det subsidiært gjort gjeldende at lagmannsrettens dom må oppheves på grunn av mangelfulle domsgrunner.

Mitt syn på saken**Saksforholdet**

- (9) A og B møttes tilfeldig på et utested i Oslo natt til søndag 28. mai 2023. De kjente hverandre ikke fra før. Etter en stund gikk de sammen fra utestedet til Sehesteds plass, der de hadde frivillig seksuell omgang bak en hekk.

- (10) En liten del av den seksuelle omgangen ble ca. kl. 01.40 filmet av A. Lagmannsretten fant det bevist at filmen, som varer i fire–fem sekunder, viser Bs nakne bak, og at A putter en eller flere fingre inn i skjeden hennes. Den viser ikke ansiktet til B.
- (11) B var ikke klar over at hun ble filmet, og hun hadde ikke samtykket til dette. A har ikke delt filmen med noen.
- (12) B anmeldte A for voldtekt. Dette forholdet ble henlagt. Filmingen ble først kjent for B under etterforskningen av voldtektsanklagen. Da kom det også frem at den seksuelle omgangen var fanget opp av overvåkningskameraer i nærheten.

Straffeloven § 298

- (13) Straffeloven har i § 267 a og § 267 b bestemmelser om deling av krenkende bilder, men den har ingen bestemmelser som retter seg direkte mot krenkende fotografering eller filming. Den eneste aktuelle bestemmelsen i vår sak er straffeloven § 298, som lyder slik:

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd

 - a. på offentlig sted, eller
 - b. i nærvær av eller overfor noen som ikke har samtykket i det.»
- (14) Sakens hovedspørsmål er om As filming av B var seksuelt krenkende adferd.
- (15) Førstvoterende i HR-2023-1063-A gir i avsnitt 12–14 følgende redegjørelse for innholdet i dette begrepet:

«Det er ikke et vilkår at den som adferden er rettet mot, selv oppfatter den som seksuelt krenkende eller på annen måte uanstendig. Det stilles heller ikke noe krav om seksuell motivasjon hos gjerningspersonen. Men adferden må ha en seksuell tilknytning. Motivasjonen kan etter forholdene ha stor betydning, særlig når adferden i seg selv ikke nødvendigvis er av seksuell karakter. Det må foretas en samlet bedømmelse med utgangspunkt i den konkrete situasjonen og det aktuelle hendelsesforløpet.

I Rt-2010-466 fremheves det også at den nærmere grensen for det straffbare beror på en rettslig standard, det vil si at innholdet justeres over tid med utviklingen i samfunnet, særlig utviklingen i moraloppfatning. Det pekes videre på at grensen må trekkes under iaktakelse av det strafferettslige lovsprinsippet, og med det utgangspunkt at ikke enhver upassende og uønsket handling med et visst seksuelt preg rammes.

Om innholdet i samfunnets oppfatning nøyer jeg meg med å peke på at det i de senere årene har vært flere initiativer på Stortinget for en skjerpet innsats mot seksuell trakassering. Jeg nevner Innst. 208 S (2017–2018), Innst. 270 S (2020–2021) og Prop. 48 LS (2022–2023). Disse initiativene underbygger at det ikke har skjedd en utvikling de siste årene i retning av større toleranse for seksuelt pregede handlinger og utsagn overfor personer som ikke har samtykket i det.»

- (16) For at filmingen skal utgjøre seksuelt krenkende adferd, må den altså ha seksuell *tilknytning*. Seksuell *motivasjon* er i seg selv hverken nødvendig eller tilstrekkelig.

I HR-2019-563-A presiserer således førstvoterende i avsnitt 42–44 at det avgjørende ikke er om motivet er av seksuell karakter, men om handlingen fremstår som seksuelt krenkende. Konkret gjaldt denne saken blant annet et filmopptak tatt i skjul gjennom glipene i en persienne med en varighet på 2 ½ minutt, og som hele tiden fokuserte på en kvinne med bar overkropp, bare iført truse. Nakenheten sett i sammenheng med gjerningsmannens motiv ble ansett tilstrekkelig til at handlingen ble rammet av § 298, selv om det for kvinnen ikke forelå noen situasjon med seksuell tilknytning, se avsnitt 46 i avgjørelsen.

- (17) I HR-2019-563-A bygger altså avgjørelsen på at filming foretatt i skjul kan være seksuelt krenkende adferd og rammes av § 298.
- (18) Forsvareren har imidlertid gjort gjeldende at forarbeidene til straffeloven § 267 a og § 267 b om deling av krenkende bilder, Prop. 159 L (2020–2021), synes å forutsette at § 298 ikke omfatter fremstilling av seksualiserte bilder og filmopptak av voksne tatt i skjul. Det er for meg ikke nødvendig å ta stilling til hvordan forarbeidene til § 267 a og § 267 b skal forstås på dette punktet. Det dreier seg under enhver omstendighet om uttalelser i forarbeider til andre og senere vedtatte lovbestemmelser. Uttalelsene har derfor liten rettskildemessig vekt ved tolkningen av § 298.
- (19) Et særskilt spørsmål er hvilken betydning det har om den som er avbildet, kan identifiseres. I HR-2019-563-A ble det ikke tillagt vekt at det var ukjent hvem kvinnen på filmen var. Jeg nevner i denne sammenheng at det i Prop. 159 L (2020–2021) om straffeloven § 267 a og § 267 b er uttalt på side 33 at kravet om at handlingen – som der sikter til spredning av bilder – må være «uberettiget», innebærer at straffebudet «først og fremst verner identifiserbare enkeltpersoner». Jeg ser ikke bort fra at grad av sannsynlighet for identifisering etter omstendighetene også kan være et relevant moment i vurderingen av om adferden samlet sett fremstår som seksuelt krenkende etter § 298. Noe tungtveiende moment er det imidlertid ikke.
- (20) Jeg går da over til den konkrete vurderingen av om filmingen er å anse som seksuelt krenkende adferd. Det skal da altså foretas en samlet bedømmelse med utgangspunkt i den konkrete situasjonen og det aktuelle hendelsesforløpet.
- (21) Etter min mening er vilkåret klart oppfylt. Filmingen har utvilsomt seksuell tilknytning, og adferden var krenkende. Den seksuelle selvbestemmelsesretten er grunnleggende, og filming eller fotografering av seksuell omgang uten samtykke må som det klare utgangspunkt være å anse som seksuelt krenkende adferd. Dette gjelder selv om den seksuelle aktiviteten som sådan er frivillig, og selv om filmen ikke spres til tredjepart. Det kan ikke forsvare handlingen at fornærmede eksponerte seg selv ved frivillig å ha seksuell omgang på et offentlig sted i Oslo sentrum der den seksuelle omgangen ble fanget opp av overvåkningskameraer.
- (22) Forsvareren har gjort gjeldende at siktede uansett må frifinnes fordi filmingen ikke er foretatt «i nærvær av eller overfor fornærmede». Det er i denne sammenheng vist til HR-2017-1245-A, der en 16 år gammel gutt ble frifunnet for overtredelse av straffeloven 1902 § 201 første ledd bokstav b, som er videreført i dagens § 298. For Høyesterett gjaldt den saken at tiltalte hadde *sendt* et bilde med seksuelt krenkende innhold til to andre gutter. Førstvoterende uttaler følgende om dette i avsnitt 17:

«Når fornærmede i vår sak hverken direkte eller indirekte var adressat for oversendelsen av bildet, er man etter min vurdering utenfor det som etter en naturlig språklig forståelse kan legges i ordet 'overfor'. Riktignok *rammes* fornærmede når bildet sendes til andre, og i denne mening kan man si at krenkelsen er rettet mot henne. Men ordet 'overfor' forutsetter – slik jeg forstår det – en mer direkte tilknytning mellom atferdshandlingen og den som rammes av den, noe eksemplene jeg tidligere har nevnt også illustrerer.»

- (23) I vår sak er situasjonen en annen. Krenkelsen – filmingen – skjedde mens A og fornærmede hadde seksuell omgang, og var direkte rettet mot henne. Oversendelse av et bilde til en tredjeperson har et mer avledet forhold til fornærmede enn selve fotograferingen, jf. avsnitt 14 i 2017-dommen. Avgjørelsen gir derfor etter min mening ikke særlig veiledning for problemstillingen i vår sak, som gjelder selve filmingen. Det kan i relasjon til § 298 – på samme måte som ved for eksempel kinking – etter min mening ikke være tvil om at handlingen er foretatt «overfor» B.
- (24) Jeg er etter dette kommet til at anken over lovanvendelsen må forkastes.

Saksbehandlingen

- (25) Utenfor anken er det for Høyesterett subsidiært gjort gjeldende at lagmannsrettens dom må oppheves på grunn av mangelfulle domsgrunner. Dette er en saksbehandlingsfeil som Høyesterett kan prøve, jf. straffeprosessloven § 342 annet ledd nr. 3.
- (26) De anførte manglene ved lagmannsrettens domsgrunner knytter seg til beskrivelsen av filmen og de tilknyttede omstendighetene, som etter det anførte er dels uriktige og dels mangelfulle, samt at det er gitt uriktige karakteristikk av den seksuelle omgangen i sin sammenheng.
- (27) Etter straffeprosessloven § 342 annet ledd nr. 3 kommer feil ved saksbehandlingen bare i betraktning når feilen antas å kunne ha innvirket på dommens innhold til skade for siktede. Slik saken her ligger an, kan jeg ikke se at noe av det som er anført i tilknytning til beskrivelsen av faktum, kan rokke ved lagmannsrettens resultat.

Konklusjon

- (28) Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.
- (29) Jeg stemmer for slik

D O M :

Anken forkastes.

- (30) Dommer **Webster:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (31) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (32) Dommer **Sivertsen:** Likeså.
- (33) Justitiarius **Øie:** Likeså.
- (34) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

**Rettet 22. oktober 2024 i medhold av tvisteloven § 19-8 annet ledd.*

Toril M. Øie
(sign.)